

שמות בעברית נוצרים על פי הדרכים הבאות:

1. שורש + משקל

המשקל בשם מבוסס על תבניות קבועות אשר לתוכן יוצקים אותיות שורש.

קיימים משקלים דגושים ואחרים שאינם דגושים.

למשקל יש לרוב משמעות מרכזית אחת, אך גם משמעויות נוספות.

את תבנית המשקל נהוג לסמן באותיות ק-ט-ל.

לדוגמה : המילה **מִבְּרָג** יצוקה בתוך תבנית שאנו מכנים אותה **מִקְטֵל**, ובנויה מהשורש : ב-ר-ג, כשיש לה תחילית מ'.

משקלים שיש להם משמעות / משמעויות דומיננטיות

1. **קִטֵּל** - בעלי עיסוק קבוע סִפֵּר, שָׁרַת, נָהַג, בָּנָא, חִזָּא

2. **קִטְלָת** - א. מחלה אֲדָמַת, צִהֲבַת, צָרַעַת, שִׁפְעַת

ב. כלים ומכשירים כִּסְפֵּת, כֹּוֶרֶת, צִלְחַת

ג. אוסף, קבוצה נִירָת, טִיסָת, כִּרְטָסַת

ד. מין דקדוקי – בעלות מקצוע זִמְרָת, גִּנָּת

ה. בעלות תואר – צִדְקָת, שִׁלְטָת

3. **קִטֵּל** - בעלי מום גָּדַם, עֹר, קָרַח, חֵרֵשׁ

4. **קִטְלוֹן** -מצב גוף ונפש דִּכְאוֹן, הִרְיוֹן, תִּאֲבוֹן

5. **קִטִּיל** - א. בעל תכונה בָּרִיא, נָעִים, זָהִיר

ב. תכונה בכוח שָׁבִיר, אָטִים, גָּמִישׁ

ג. עונה חקלאית אָבִיב, בָּצִיר, מָסִיק

6. **קִטֵּל** - צבעים סָגֵל, יָרֵק, וָרֵד

7. **קִטְלוֹ** { שָׁמְרוּ, רָקְדוּ (נגזר מבניין קל : שומר, רוקד)

קִטְלוֹ { - בעל מקצוע / תכונה פָּזְרוּ, וְתָרוּ (נגזר מפיעל : מפזר, מותר)

8. **קִטְלִיטל** { חִלְקִלֵק, שְׁמִנָּמוּ

קִטְלִיטל { קִטְנָטוּ

שְׁמִנְמִנָּת	קְטִלְטָלָת
שְׁבִירִיר, תַּמִּים	קְטִלִיל - הקטנה וחיבה
עֲצָבוּת, סְפָרוֹת	9. קְטָלוֹת - שם עצם מופשט
מִדְבָּר, מִסְגָּד מְנַהֲרָה, מִכְבָּסָה	10. מְקָטֵל מְקָטְלָה - מקומות
מִכְבָּשׁ, מִבְּרָג, מַעְדָּר	11. מְקָטֵל
מִסְרָגָה, מִבְּרָגָה, מַחְרָשָׁה	מְקָטְלָה - מכשירים וכלים
מִסְגָּרָת, מְקָטָרֵת	מְקָטְלָת
מִשְׁקָלָת	מְקָטְלָת
תַּפְאָרָה, תַּשְׁבָּחָה, תּוֹדָה, תּוֹרָה	12. תַּקְטָלָה - שם עצם מופשט
תַּדְהָמָה, תַּרְדָּמָה, תַּבְהָלָה, תּוֹדָעָה	13. תַּקְטָלָה - ציון מצב
תַּחבּוּרָה, תַּבְרוּאָה	14. תַּקְטוּלָה - קבוצה
משקלים הגזורים מהפועל	
משקלי שמות הפעולה על פי הבניינים השונים :	
בניין קל- שלושה משקלים : קְטִילָה : פְּתִיבָה	
קְטִלָה : גִּנְבָה	
קְטִלָה : סְבָרָה, דְּאָגָה, קָלָלָה	
שימו לב!!! הסימן המובהק של בניין קל : אין תחיליות, אין דגשים, בולט ומאפיין גם כאן.	
בניין נפעל - שני משקלים : משקל הִקְטָלוֹת : הִדְבָּקוֹת, (בולט הסימן הרגיל של הנפעל : חד"ק)	
נְקָטָלוֹת : נִפְקָדוֹת	
בניין הפעיל - שני משקלים :	
הִקְטָלָה : הִרְגָּשָׁה, הִעְבְּרָה, בַּחפ"נ – חפ"י"ץ : הִטָּל, הִצָּע	
בניין פיעל - שני משקלים : קָטוּל : דְּבוּר	
קְטָלָה : פְּתִיבָה	
בניין התפעל : - משקל אחד : הִתְקָטְלוֹת : הִתְפַּתְּבוּת	

2. בסיס+צורן סופי

בדרך תצורה זו המשמעות נמצאת בצורן הסופי. למשל: בשמות כמו יבואן, משפטן, מדען, פסנתרן, אחרי הבסיס מופיע צורן סופי: X_n . (יבוא $+X_n$; משפט $+X_n$; מדע $+X_n$; פסנתר $+X_n$).

הצורנים הסופיים הם:

סיומת X_n :

❖ בעל מקצוע: מנהלן, פרדסן.

❖ בעל תכונה: צ'לן, סולן.

❖ יסוד כימי: מימן, סידן.

סיומת $X_{אי}$:

❖ בעל מקצוע: ימאי, חשמלאי, תרמילאי, יומנאי.

סיומת $X_{יה}$:

❖ מקום: ספריה, נגריה, עיריה, פיצריה, גלידריה.

❖ פרטי לבוש: גופיה, חזיה, שכמיה, כתפיה.

❖ אוסף: צמחיה, ברזיה, פלביה.

❖ פריטי מזון: נקניקיה, לחמניה, עוגיה, סופריה.

❖ מוצא: ערביה, צרפתייה.

❖ מכשיר: שמשיה, מטריה.

סיומת $X_{ון}$:

❖ הקטנה: גגון, חדרון, ילדון.

❖ כתבי עת: עתון, בטאון, ירחון, שנתון.

❖ אוסף: חידון, תקנון, שירון, ידיעון.

❖ מקום: גנון, מועדון, קניון.

❖ סדר: ראשון, אחרון, תיכון.

❖ מכשיר: שעון, משיבון.

סיומת $X_{ית}$:

❖ הקטנה: כפית, שקית, צננזית.

❖ כלי תחבורה : מִשָּׁאִית, מְכוֹנִית, מוֹנִית, מִפְּרָשִׁית, חֲלָלִית.

❖ שפות : עִבְרִית, רוֹסִית, עִרְבִית.

❖ תיאורי אופן : עִקְרוֹנִית, שִׁטָּתִית, טֵלְפוֹנִית.

❖ חלקי השלם : שְׂבִיעִית, עֲשִׂירִית.

❖ פרטי לבוש : אימונית, חצאית.

❖ מכשיר : ידית, מחסנית.

❖ מוצא : ישראלי, סורית.

❖ בעלת תכונה : קפדנית, רגזנית.

❖ בעלת מקצוע : כנרית, שחקנית.

סיומת **X**ות :

❖ שם מופשט : יִלְדוֹת, מְנִהִיגוֹת, נוֹכְחוֹת.

❖ מקצוע : אֲדָרִיכָלוֹת, נְגָרוֹת, הַנְּדָסָאוֹת.

❖ תכונה : כנות, רצינות.

סיומת **X**י :

❖ שמות תואר : יִסּוּדִי, רְצִינִי, מִשְׁפָּטִי.

❖ שיוך למוצא, ללאום, לדת או למקום : אֲשֶׁכְנָזִי, יִשְׂרָאֵלִי, יְהוּדִי, כֶּפֶר סַבָּאִי.

סיומת **X**ר :

❖ בעל מקצוע : סנדלר, נגר.

3. הלחם בסיסים (בסיס+בסיס)

כלומר הלחמה (צירוף) של שני בסיסים (שני שמות עצם). ניתן להיתקל בשני בסיסים שלמים כמו : פֶּסֶקוֹל, חִידָק, פְּרִילִי, או בהלחמים שאחד מהבסיסים שלהם שבור, כמו : מְדַרְחוֹב (=מדרכה+רחוב), רֶפֶבֶל (=רכבת+פֶּבֶל), פֶּסֶפּוֹמֵט (=כסף+אוטומט), מְחַזֵּמֶר (=מחזה+זמר) ועוד.

הקטנה יֵית

מִפִּית	כִּפִּית	כּוֹסִית
שִׁקִּית	פִּחִית	כָּרִית
פֶּתֶקֶת	צִפִּית	צִנּוֹנִית
חֲלִילִית	צִלּוּחִית	קַעֲרִית

הקטנה וו

גִּנּוֹן	דְּגִלּוֹן	פִּילּוֹן
דְּבִיּוֹן	יִלְדוֹן	סִפְרוֹן
אַרְנָבוֹן	עֲכָבְרוֹן	מַחְשְׁבוֹן
טֶרֶקְטָרוֹן	פִּיחּוֹן	גִּגּוֹן
יִלְדוֹן	פְּעוּטוֹן	

בעל מקצוע זכר אי		
קִפּֿאִי	בִּנְאִי	גִבֿאִי
חִזֿאִי	חֶקֶלֶאִי	טֶכֶנֶאִי
בִּנְקֶאִי	יִמֶאִי	בִּמֶאִי
עֵתוֹנֶאִי	אָקֶדֶמֶאִי	פֶּרֶסוֹמֶאִי
מִחֶסֶנֶאִי	חֶשֶׁמֶלֶאִי	מוֹזִיקֶאִי
שִׁמֶאִי	תְּרִמִּילֶאִי	

בעל מקצוע קטל

נֶגֶד	סֶפֶר	טֶבַח	צֶבַע
בֶּלֶשׁ	טִיס	זֶמֶר	גֶּנֶן
דִּיג	צִיר	צֶפֶר	חֶשֶׁב
פֶּתֶב	גֶּנֶב	סֶפֶן	רֶצֶף
טִיח	נֶהֱג		

בעל מקצוע / תכונה - וְ

רְקֹדוּ	בִּדְרוּ	קִבְּלוּ	שִׁחֲקוּ
שִׁחֲנוּ	סִדְּרוּ	רִפְּתוּ	סִפְּרוּ
קִלְּפוּ			
שִׁמְרוּ	דִּבְּרוּ	וְתַרוּ	רִגְּזוּ
פִּטְּפוּטוּ	גִּזְּעוּ	דַּעֲתוּ	גִּזְּלוּ
פַּעֲסוּ	דִּאֲגוּ	פִּחֲדוּ	חִשְׁדוּ

חפצים מקטל		
מִזְלָג	מִחְשָׁב	מִבְרָג
מִסְרָק	מִקְלָף	מִזְרָק
מִסְמֵר	מִקְרֹן	מִקְצָף
מִצָּפֶן	מִעֲדָר	מִפְסֵק
מִצְבֵּר	מִטָּעֵן	מִחְבֵּט
מִגְהֵץ	מִזְלָף	מִזְלָף
מִשְׁפָּד	מִפְתָּח	מִצָּנַח

חפצים - ת

מִדְּפָסֶת	מִבְּרֶשֶׁת	מִקְלָדֶת
מִגְרָדֶת	מִשְׁקָפֶת	מִסְגֶּרֶת
מִזְחָלֶת	מִרְפָּסֶת	מִסְנֶנֶת
מִשְׁמֶרֶת	מִקְטָרֶת	מִצְנֶפֶת
מִחְצָלֶת	מִחְבֶּרֶת	מִשְׁקָלֶת
מִכְפָּלֶת	מִחְתָּרֶת	מִזְפָּרֶת

יָה בסוף המילה – בגדים, אוכל, חפצים, מקומות

גופִיָה	חזִיָה	מצִחִיָה
עוגִיָה	ספִרִיָה	לחמִנִיָה
פִטְרִיָה	עגבִנִיָה	נקניקִיָה
מִטְרִיָה	אכסִנִיָה	חמִנִיָה
פִנְסִיָה	פִנִימִיָה	מאֲפִיָה
נִגְרִיָה	ספִרִיָה	בִרְזִיָה

סיומת Xִיָה :

- ❖ מקום : ספִרִיָה, נגִרִיָה, עירִיָה, פיצרִיָה, גלידִרִיָה.
- ❖ פרטי לבוש : גופִיָה, חזִיָה, שכמִיָה, כתפִיָה.
- ❖ אוסף : צמחִיָה, בִרְזִיָה, כלבִיָה.
- ❖ פריטי מזון : נקניקִיָה, לחמִנִיָה, עוגִיָה, סופרִיָה.
- ❖ מוצא : ערביָה, צרפתיָה.
- ❖ מכשיר : שמשִיָה, מטריָה.

יה מקומות

נִגְרִיָּה	מֵאֲפִיָּה	עִירִיָּה
מַעֲדָנִיָּה	פִּיצוּצִיָּה	סִיפּוּרִיָּה
מִרְפְּדִיָּה	סִיטִיקִיָּה	צֶרְכָנִיָּה
מִרְכָּזִיָּה	גְּלִידִרִיָּה	פִּיצוּרִיָּה
מִתְפָּרָה	סֵנְדִלִרִיָּה	פִּלְבִיָּה
מִחְלָבָה	כְּנִסִּיָּה	פְּנִימִיָּה

מוצא – זכר- יֵי נקבה- יָה

יְהוּדִי	עֲרָבִי	נוֹצְרִי
צָרְפֶּתִי	סַפְרָדִי	טוֹרְקִי
אַיִטָּלְקִי	מִצְרִי	אַנְגְּלִי
יְהוּדִיָּה	עֲרָבִיָּה	נוֹצְרִיָּה
צָרְפֶּתִיָּה	סַפְרָדִיָּה	טוֹרְקִיָּה
אַיִטָּלְקִיָּה	מִצְרִיָּה	אַנְגְּלִיָּה

תכונה - ות

עִיפּוֹת	יָדִידוֹת	סִבְלָנוֹת
בְּדִידוֹת	רְגִישׁוֹת	סִקְרָנוֹת
סוֹבְלָנוֹת	אַזְרָחוֹת	אַדִּישׁוֹת
חֲבֵירוֹת	צִיּוֹנוֹת	סִמְכוֹת
אַכְזָרִיּוֹת	אוֹמָנוֹת	אַדִּיבוֹת
נֶאֱמָנוֹת	עֲצָבָנוֹת	קִמְצָנוֹת
רְשָׁלָנוֹת	שׁוֹבְבוֹת	

רבים – יים

(חלקי גוף, הרבה פעמים דבר עם 2 – כמו אופניים, 2 גלגלים)

יְדֵיִם	רַגְלֵיִם	שְׁנֵיִם
צַפְרָנִים	לְחֵיִם	שְׁפָתִים
אֶזְנֵיִם	מַתְנֵיִם	עַפְעָפִים
נְחִירֵיִם	בְּרַכְיֵיִם	כְּתָפִים
יְרַכְיֵיִם	שׁוֹקֵיִם	שְׁמֵיִם
שְׁתֵּיִם	נַעֲלֵיִם	מַגָּפִים
גַּרְבֵּיִם	אוֹפְנֵיִם	מַכְנָסִים
מְשַׁקְפִים	יוֹמֵיִם	שְׁבוּעִים
חֲדָשִׁים	שְׁנָתֵיִם	

מקום, חפץ		מ <input type="text"/> ה
מִטְמֵנָה	מִשְׁטָרָה	מִשְׁתַּלָּה
מִסְפָּרָה	מִרְפָּאָה	מִזְבֵּלָה
מִגְלִישָׁה	מִדְרָכָה	מִסְעָדָה
מִגְרָסָה	מִזְרָקָה	מִפְקָדָה
		מִנְהָרָה

פעולה - הַ <input type="text"/> הַ		
שְׁמִירָה	פְּתִיבָה	קְרִיאָה
שְׁתִּיָּה	קְפִיצָה	בְּעִיטָה
צְנִיחָה	קְשִׁירָה	רְכִיבָה
תְּפִירָה	סְרִיגָה	בְּנִיָּה
		שְׁרִיקָה
חֲבִישָׁה	חֲפִירָה	אֲכִילָה

פעולה הַ הֵ הֶ		
הַפְּרָחָה	הֵדְבִיקָה	הֶפְרָעָה
הַקְדִּיחָה	הֵקלִידָה	הֶבְרָגָה
הַצְבִּיעָה	הֵסַמְכָה	הֶמְלַחָה
הַרְכִּיבָה	הֵטְסָה	הֶצְדַּעָה